

RASKOVANI

IZLAZI SVAKI ČETVRTAK, 11 JUTRA.

PREDPLATA: TROMJESEČNO DINARA 13, GO-

DIŠNJE DINARA 52. OGLASI PO CIENIKU.

UREDNIŠTVO I UPRAVA KUĆA Br. 543 - VODICE.

RUKOPISI SE NEVRAĆAJU.

OJEDINI BROJ: DINAR

VLASNIK, DIREKTOR ODGOVORNI UREDNIK:
PAVAO ROCA

TISAK: PUČKE TISKARE - ŠIBENIK.

Katastrofalne posljedice zavlacenja zamjene novca.

Strašne brojke.

35 milijuna gubitka u Šibeniku.

Naš članak o nepravедnoj zamjeni novca u Šibeniku našao je — sudeći prema pismima, koja stigla uredništvu iz privrenih naših krugova — potpuno razumjevanje. U tim se pismima po- uređništvo da ustraje u zahtjevu, da se koli u voj toli i u drugoj zoni cijela predana svota iz- jeni u razmjeru 1:4. U jednom pismu, jedan od- ni gradjanin moli nas; da javnim putem pozovemo : postojeće stranke u Šibeniku, da zajednički još zadnji čas poduzmu shodne korake kod Min- vjeta, e da ovaj uvidi nepravdu, koja bi se za- enom 1:6 učinila našem nurodu. Jedan drugi s moli, da u listu istaknemo činjenicu glede za- enjenog novca, da je na izmjenu mnogo gradjana edalo preko 100 hiljada kruna, a da komisija e ni u snu posumnjala, odakle bi oni bili smogli ike hiljade, pa bi bilo pravедno, da se i kod ih zdušno ispita provenijencu tolikih hiljada.

Neupuštajući se u razglabanje, da li je ovaj za- ev umjestan, mi ga iznosimo, da udovoljimo i om glasu javne kritike, a dok i sami želimo, da vodje naših lokalnih stranaka: dr. Smolčić, dr. botić, dr. Dulibić i Mijo Baranović sastanu i po- govore u ovom za našeg seljaka, radnika i tr- vca važnom pitanju. dotle ćemo se mi danas bavaviti o katastrofalnoj posljedici za naše pri- dne krugove, koju je prouzročovalo zavlacanje late novca predana na zamjenu.

Kao pređujem bilo je na 169 mil. izdano 28 kruna. Prama tomu od 15 lipnja do 1. studenog i kod porezne vlasti 141 mil. kruna bez ikakve rist.

Na našoj pijaci kamatnjak variva edju 8-12%.

Uzmimo najmanji i taj nam iznosi navedeno razdobje gubitak u miliju- 4.230.—

Naš dug kod naših mjesnih banaka aša 6 mil. lira. Na isti sa plaća kama- k od 8 1/2%.

Kamata za 4 1/2 mjeseca lira 191.250 današnji kurs lire 11.50 to ukupna nata 2.200.—

K tome dolazu kamate na 10 mil. ara. I za dinare vrijedi kamatnjak od %.

Ukupno 389.583 dinara ili 1.275.—

Kamate na ono 35 mil. kruna 1.116.—

Ovomu treba nadodati dugove, koje trgovci, a po nadasve seljaci učinili i privatnika i kod banaka nakon što predali novac na izmjenu. Upućeni unaju do najmanje 2 mil. dinara bilo z ovo vrijeme posuđeno uz kamatu 9%.

Kamata poprijечно za tri mjeseca hilj. din. 180.—

Gubitak na kamatama ukupno K 9.001.—

Za jedan grad od 14 hiljada duša itak od subltzu 9 mil. kruna za jedno ko razdobje od četiri i pol mjeseca, im, nije mala šala i ja se čudim u ke, da naši patres patriae nijesu una- eda ovu poreznu cifru gubitka mogli lviditi. Kada bi se na ovom gubitku stavili još bi smo mogli biti zado- ni, ali on se na žlost povisuje sa di- ecom kruna na liri

Kad su naši došli dug u lirama iz- o je 6 mil. Ondašnji kurs liri bio 7:20 rskih kruna.

Sa 43.2 mil. din. kruna bili bi onda trgovci izplatili njihove dugove, da je namah izmjenio novac. Danas ne nalaze u tom sretnom položaju. i se je liri podigao na 11.5 din. kr. ov dug prama tomu iznosi danas 69 din. kruna.

Taj im se je dug povisio sa ruzlikom a za 25.8 mil. din. kruna.

Prama tomu šibenski privredni kru- štelovali su sa zakašnjenjem izmjene a na razlici valute 25.800.—

Na odmet ne će biti zabilježiti i ovu. toke, koje su učinili oni naši trgovci, i je novac bio zapljenjen računsa se nog potroška 20.—

oni gubitak naših privrednih krugova K 34.821.—

Ovdje se mora sa krupnim slovima istaknuti da se ovaj gubitak odnosi samo na grad Šibenik i da je u koliko se tiče njegove najbliže okolice op- čina Zlarin, Vodice i Skradin nepotpun radi po- manjkanja približnih podataka.

Kada bi bilo moguće imati sve tačne podatke o predanom novcu, dugovima prije i poslije predaje u cijeloj prvog i drugoj zoni (Obrovac, Benkovac, Kistanje, Knin, Drniš, Skradin, Tijesno, Vis, Hvar, Korčula i Mljet) čovjeku bi se sigurno naježila koža i kose nakostriješile kada bi pred očima čitao fan- lastičku cifru od kojih 50 do 60 milijuna kruna bezglavog gubitka narodne privrede.

Znanost o nacionalnoj ekonomiji je pozitivna, a ljudi, kojima je bilo povjerenio riješenje pitanja zamjene čistih kruna u novo oslobodjenim kraje- vima dokazali su, da u svomju životu nijesu nikada zavirili nosom a nekmoli okom i mozgom u jednu takovu knjigu.

Suvišno je svako dalnje razglabanje ob ovom gubitku šibenskih privrednih krugova. Gornje cifre govore same po sebi i otvaraju svakomu oči. One vape pravédnu izmjenu i povratak zapljenjenog novca šibenskom seljaku, radniku i trgovcu. Taj njihov vapaj upravlja ju Min. Savjetu i ako zamje- nik Min. Predsjednika dr. Trifković do danas nije poznavao naše jade i nevolje — evo mu ih u crnoj slici na licu mu.

Miho Jerinić

Nakon tri godine oslobodjenja

ispod Habsburške tiranije okitio se i naš grad u pirno ruho; jesu i ostala mjesta šibenskog ko- tara.

Kao kroniste dužnost nas veže iznieti jednu krvavu mrlju sloma, kako ju bilježi »Revolucio- narni pokret Jugoslavenskih mornara u Šibeniku 1917—18«;

»Par dana kasnije pojave se pred Šibenikom talijanske torpiljarke. U susret im podje Dr. Smolčić sa još nekim članovima Odbora Naro- dnog Vijeća, kojemu Talijani stave zahtjev, da ih se pusti u luku, naglasivši pri tomu, da do- laze u ime Entente za osiguranje mira i reda i za pomoć pučanstva. Dr. Smolčić vrati se natrag, javi to javno sakupljenom narodu, te izjavi, da se Talijane mora pustiti u ratnu luku. On je uvjeren, da ne dolaze s nikakovim zlim namjerama, nego kao prijatelji, koje se mora sa cvijećem do- čekati. Tomu se uprotivise nekoji članovi Odbora N. Vijeća i Trepov kao i gotovo svi prisutni jugoslavenski časnici sa primjedbom, da je revolu- cionarni odbor preuzeo luku prije sklopljenog pri- mija između Italije i bivše Austro-Ugarske, te se mora zahtjev Talijana za slobodan ulaz u luku otkloniti, a eventualno i silom zapriječiti. Nema se pak ništa protiv toga, da zapusjednu Šibenik druge Ententine čete. Dr. Smolčić odgo- vori na te primjedbe, da nitko nema prava da se tomu protivi, nego da on sam o tome odlučuje. Istog dana po podne ušle sa dvije talijanske jedinice u luku te iskrcane odmah odio momčadi na kraj.»

I Dr. Smolčić danas je predsjednik »demokrat- ske partaje« za Šibenik i okoliš. Jadna Liko, što si dočekala! P. R.

Dok je vladala naša krvopija — Austrija, nije se bilo čuditi što je ona davala dozvolu za krčme, tko bi ih zapitao. Siromaštvo, zalupanost i neznanje dolazilo joj u prilog! Radili su i darovi! Znamo za neke skroz suviše, — koje su se ipak otvorile, jer su ondašnje političke komesare — poglavare znali obilno i masno nekoliko puta nadariti. A i naše stranačke borbe i strasti unapređivale su kr- čme. Nije bio redak slučaj, da se je narodni za- stupnik zauzeo, da netko dobije krčmu i ako uve- ren, da je na propast naroda, ali računajući na svoju stranačku korist, jer krčmar može mnogo i za izhore.

Zalazio sam više puta u krčme i izlazio iz njih duševno slomljen, zaglušeni ušiju i smučene pameti. Ona vika, pipirka, ono jednolično pričanje jednog ili drugog pijanca, koji se je opetovano po deseti put, povraćao na svoje omiljeno prepove- danje i nije ga nikako mogao da zaboravi, već mi dosadivao s njime do skrajnosti; ono nadmudri- vanje, levanje vina ko u mešinu; ono dokazivanje da čovek mora piti vina, da bude i jući i za rat sposobniji. I što više to bolje; ono slepo verovanje krčmaru i nekim nadrimudracima žalostilo i smu- čivalo me potpuno. I retko čete u krčmi naći tre- zna, ozbiljna, hladna i korisna razgovora.

A što da rečem o igranju po krčmama? Celi dan i celu noć znanu neki provesti uz dosadnu meru ili strasveno kartanje sipju, teško zaradene novce, upropašćujući svoje blagostanje, rušeći zdra- vlje duše i tela, uništavajući sreću obitelji u kojoj uz ovake prilike nastaje pakao.

I prenda je našim Ocima domovine sve ovo dobro poznato, ne ukidaju se krčme, nego se, uza sve nove, za njih nepovoljne propise, još i otva- raju i tako i dalje do prosjačkog štapa dovede mnoge naše obitelji i u njima ubija porodičnu lju- bav, slogu i volju za rad i napredak.

A koliko se pak nesreća radi ovog pjančeva- nja po krčmama ne dogodi? Dokazano je, da se najveći deo raznih prestupaka događa u pjanstvu. Strašne su stotice brojke! Od raznih zločinstva učinjeno je u pjanstvu: umorstva 65 %, uboj- stva 73 %, telesnih ozleđa 67 %, javnog nasilja 58 %, silovanja 60 %.

A kakav je čovek posle pjanstva: posle nego dan, noć ili jedno i drugo sproveo uz vrč, muru ili karte? Za par dana nije sposoban za rad, a otre- zni se isto tako, ako se može reći, da je igla tre- zan. Pa i nije, jer posljedice pjanstva sižu daleko i kobno deluju ne samo na budućnosti pjanca, nego i na njegov porod. Veći deo ludih po boni- cama, ljudi su usled opijanja vinom ili alkoholom, a mnogi umiru od sušice, jer pjanstvom oslabljeno telo nije se moglo odrvati uzročnicima ove bolesti. Ali je najbolnije, što se ovde obistinjuje ona ne- mita i nepravédna: »Oci sagrešise, a deca pokoru čine.« Radi pjanstva roditelja ludu deca duševno i telesno nerazvijena, slaboumna zalupana i t. d. te sklona raznim bolestima.

Za ovo sve znanu odlučujuće vlasti i ljudi. Pa što su poduzeli, da se ograniče krčme, iz njih ukloni pjanstvo, pogibeljne igre, zaludivanje i kva- renje naroda, da se drže redarstvenog dobika, a osobito da zabrane deci pa bilo i roditeljima, ula- ziti u krčme. Opstoje propisi ali malo se radi proti ovom najvećem zlu u našem javnom životu na selu, najgđrdj rani na našem narodnom telu, naj- jačem širitelju siromaštva, i nesreća, uništavatelju duše i tela našega naroda!

I dok tu krčme u opreci s uzgojem i prosve- tom, te u svim slučajevima ruše ono, što gradi škola i crkva i čestiti domaći uzgoj, bolna srca moramo ipak ustanoviti strašne brojke, koje nam

matematički svedoče, kakvo se je zlo ukorenilo u našem organizmu, kolike li pijavice sisu krv našeg narodnog organizma i blagostanja, u kakvom se žalosnom stanju nalazi naš javni život osobito po selima i kakvoj budućnosti hrli naš narod, uz strašne brojke: uz svojih 80.000 kćerama, dok nema nego 20.000 učitelja i 3.000 lečnika. Puno dakle kćerama uništavaju blagostanje naroda, zdravlje duše i tela njegova, a malo, posve malo, duševnih i telesnih lekara, učitelja i lečnika, kojih baš naš narod treba kao slepac vid. Zatvarajte kreme, a otvarajte gospodo, pučke škole i lečilišta!

(Svršetak)

Trgovački glasnik.

Vijesti trg. obrt. udruženja. Zamoljeni, donášamo: Na poziv gosp. Miloša Šupuka predsjednika "Trgovačkog Industrijalnog Obrtničkog Udruženja" sastala se 31. ov. mj. privremena društvena uprava, da raspravlja o uvoznom i izvoznom porezu; za koje je općina Šibenika tražila odobrenje kod Delegacije financija u Splitu.

Pošto bi sa zatraženim uvoznim i izvoznim porezom bio ubijen trgovački život grada, i videći da se nije moglo ni u Splitu uspjeli sa ovakovom prometnom politikom, dok u Dubrovniku moralo se zabaciti takovu ideju, nastaje hojazan, da bi sa tako prekomjernom taksom ostao potpuno paralizovan trgovački život Šibenika, a bila bi oštećena i radna ruka.

Poznavajući loše finacijsko stanje općine Šibenika, bio je usvojen predlog, da se odašalje jedna deputacija upravitelju, te da mu se razjasni stvar, zamolivši ga da sa zainteresiranim krugovima poradi zajednički, radi samog interesa grada kome treba dati nešto više trgovačkog života, da se takove takse svudu na jedan minimum te da se spisi sa istom motivacijom povrate trg. komori u Split.

Usvojen je predlog, da se zatraži od pokr. Uprave u Splitu odobrenje još jedne tačke u društ. pravilniku, koja se pokazala potrebnom za daljnje društ. djelovanje.

Suviše: da se pridruži svim trg. obrt. komoram u državi, te da se protestira kod min. financija radi odmjerenja poreza na poslovni obrt.

Nadalje: pošto bi Šibenik prama službenim izvještaju o diobi države na oblasti morao podpasti pod Split, to bi bio jako oštećen, jer se naši interesi kose tražeći da Šibenik ostane na čelu oblasti za sjev. Dalmaciju kako je bilo prvo i predviđeno. Očekujemo da to isto učini i općina i sve korporacije. —

Odlučeno je da se kod Min. za socij. Skrb zatraži, da se u "Sudu za suzbijanje skupocet" postave i dva trgovca, jer današnji ljudi neodgovaraju svrsi.

Nepoznavajući predmete maksimiraju cijene jeftinije odonih na izvoru; i tako sprječavaju promet, te država trpi štete a narod oskudijeva.

Primljen je predlog, da se za 20. Nov. kako predviđa društveni pravilnik sazove glavna skupština, te da se pridje na biranje nove stalne uprave koja će se postarati za prostorije i jednog stalnog društvenog tajnika, koji će dnevno biti članovima na raspolaganje.

Prosvjed protli zapljeni novca. — Kako saznajemo sa više se je strana upozorilo delegaciju Min. fin. u Splitu na nepravednu mjeru, koju namjerava provesti u Šibeniku sa zapljenom od 40% prikazanog novca na izmjeni radi zaostalih poreza. Što ne će još g. Bogdanović, koga rekao bi u svemu sekundira starina Jurje Biankini, poduzeti, da pri izmjeni novca što bolje ustreće našim trgovcima, seljacima i obrtnicima.

Za državni zajam — do 30 rujna bilo je u Šibeniku polpisano din. 1.095. — a od 1-15 listopada din. 105. — Ukupno 1.200.000. — Kako saznajemo najveći dio su potpisali trgovci i veleposjednici.

O gradnji obale. — Ministarstvo je, kako je poznato, odobrilo kredit od 15 mil. kruna za popravak obale Splita i Šibenika. Mi smo mislili, da će se ovim radnjama započeti namah, ali, kako vidimo, naša obala s dana u dan propada sve to više, a izgleda da će se radnje početi tek na proljeće. Što se tiče popravljivanja Splitске luke, ova možda može čekati i dojučeršnje proljeće, ali naša nemože i obzirom, da danonice prijeti opasnost da se sva sruši, jer drvena. Čudnovato nam je, da pomorska vlast u Splitu zavladači ovom radnjom.

Večernji tečajevi. — Mnogi obrtnici nalaze se u neprilici, kako imaju voditi poslovne knjige obrtnog prometa. Ne bili bih uputno da se ponovno uvedu večernji trgovački tečajevi za trgovačke pomoćnike i obrtnike?

Promet vina. Zaton kolni put i luka za izvoz. Proizvod 7000 hkt.; gradacije 11.5—12 ciena crnome Din. 325—340, a bielome 400 po hekt. *Stankovci* izvoz na luku Zlozela, kolni put za Liku. Proizvod 9000 hekt.; gradacije 12—12.5; ciena D. 400—450. Ponešto izvaža Lika. *Vodice* izvozna luka, a cesta spaja Hrvatskom. Proizvod 15000 hektol.; gradacija 11.—11.5; ciena crnome D. 300—320 bielome 400. Bielo skoro sve rasprodato. Crnog do sada izvezlo se preko 3000 hektol.

Pazar marvinski početkom 1. tek. svakog podjednaka obdržavati će se u Benkovcu.

Cine u Beču. Primamo od prijatelja iz Beča: Amo su cine kafi 1080. — šećer 366. —; masti 1020. —; Kruh $\frac{1}{2}$ kg. 31. —; evit 174. —; meso prednji dio 500. —; stražnji 600. — kruna kilogram. Mliko 18. — a vožnja na tranjavu K 16. —

Seljačka Brana.

Porez na vino. — Na Svi Sveti namjeravali su šibenski vinogradari održavati skupštinu, na kojoj se imalo predtresti pitanje o porezu na vino. Dan prije skupština je bila zabranjena. Na Svi Sveti sjatilo se mnoštvo seljaka iz sve okolice, koji podjoh do općinskog doma, da prosvjeduju protli uređenju poreza na vino. Tom prilikom došlo je do neugodnih upadica. Deseterica uapušeno, a na večer pušteno.

"Raskovani" i "Agrarna reforma". Povjerenstvo Ministarstva za agrarnu reformu — Split pod broj 2888 poslalo našem uredniku sljedeću bukvicu: "Na Vaš podnesak od 10 tek dostavlja Vam se jedan prepis "Prethodnih Odredaba za pripremu Agrarne Reforme".

Što se tiče Vaše primjetbe, da bi trebalo sazvati jednu anketu interesenata za pripremu zakonskih predloga u svrhu rješavanja agrarnog pitanja u Dalmaciji, priopćuje se, da su u tom smislu već učinjeni potrebni koraci, o kojima će odlučiti (šta?) Mora da bude, radi se o našim kožam. (Ur.) Ministarstvo za Agrarnu Reformu.

Ovo Povjereništvo nije nadležno, da rješava agrarni problem niti je o tom rješeno pristupilo, pa je Vaša primjetba o neshodnosti navodno započetog rješavanja bez stvarne podloge (Varate se, dokazat ćemo Ur.).

Agrarno pitanje dalmatinsko nije (jest. Ur.) pitanje, koje se može (mora Ur.) odijeljeno rješavati, nego je integralni dio sveukupnog agrarnog problema (možete turcima prodati repu za rodakvu. Ur.) u našoj državi, koji će biti predmetom našeg zajedničkog zakonodavstva (Krvoložnih aga i begova spaljivke istovjetovati žuljevima stečenu sirotinju. Bre. ne ide. Ur.).

Ako, gosp. Uredniče, budete imali potrebu o kakvim razjašnjenjima o ovom predmetu Povjereništvo će Vam izaći u susret (bilježimo Ur.), jer smatra, da nije u interesu općenosti, da se o tako zamašnom pitanju šire netačne vijesti. (Podpišujemo! Ur.)

Kmeti pred sudom. — Prestala je agitacija bezdušnih vodja našeg poštenog seljaka. Mnogi od njih bili pametniji od vodja i neposlušali ih. Nagodiše se sa gospodarom i sada spavaju mirne glave. Drugi padaše na ljepak agitatorima, vukli koslate kući pijavčuju, pekli janjce — e nigda za njih ljepšega dana! Ali veselje trajalo malo časa! Već su na sudu predate tužbe za odštetu i mećene razprave. Sada se već neki seljaci kajaju i izgleda, da će se nagoditi sa gospodarima, eđa prištede parničke troškove, pošto ove ne misle plaćati iz svog džepa Dr. Pederin, zast. Frančić i Vrsalović.

Panika kod zemljoradnika Kod naših seljaka u Šibeniku zavladała je opravdana hojazan, da bi, bude li izmjenjena usljedila 1.6, oni mogli pretpjeti ogromnu štetu. Stvar stoji ovako: Njihova zadruga nabavila je u Trstu sumpora i galice uz uvjet, da će računati biti isplaćeni nakon zamjene novca u lirama. Zadruga je davala članovima robu računajući po 10 čistih kr. jednu liru. Zadruga je predala utjerani novac en bloc. Bude li im zamjenit 1.6 to će njih zapasti lira sada 16 dinarskih kruna. Za

ovu mladu našu ustanovu to bi bilo katastrofalno. Pozivlju se nadležni neka sa relacijom od 1.6 ne upropaste naše seljake.

T. zv. kmetski odnošaji u Dalmaciji poznati u Beogradu još početkom 1919. Pod nadnevkom 18. IV. 1919 g. Grossi Nikola iz Opuzena poslao "svim poslanicima parlamenta" memorandum o "kmetskim" odnošnjama u Dalmaciji. U istomu memo ostalima prigovara: 1. "Da u agrarni odbor nije biran ni jedan Dalmatinc agrarac, da razjasni što Dalmaciji treba; velika je snježnost, da Dalmaciju, koja je 90% agrarna zemlja, zastupaju skoro sami doktori prava, koji o praktičnim i realnim potrebama maloposjednika ne mogu da ista znadu Informacije o Dalmaciji crpila je beogradska vlada od ljudi koji valjda sve znaju, samo ne to što je Agrarno pitanje Dalmacije." 2: "pitanje maloposjednika u Dalmaciji mora se riješiti praktičnim razumijevanjem ljudi, koji su dorasli rješavanjem ovo. pitanja, i to na podloži pravice: neč vlada Beogradska pozove sastanak ljudi (anketu) iz Dalmacije koji neće biti doktori prava, nego ljudi vještiji pitaju, da oni urade za svaki predjel Dalmaciji shodne izvide, shodne predloge — da se po potrebi i shodnosti individualno rješava Agrarno pitanje u Dalmaciji."

G. Grossi dao je odštampati 1919 i brošur "Agrarno pitanje Dalmacije" u kojoj rešeta: "Nemoralnost zakonskoga projekta i nedostatke, manjopredške sa pravnog, historičkog i socijalnog pogleda". Ova knjiga dolazi danas biti aktuelne važnosti.

Sve ovo g. Grossi iznjelo i po svojoj i po obćin Opuzena inicijativi "za pravedne zahtjeve i interese" e da "nevolja u koju će natjerati ljude koji imaju toliko malo posjeda, da o njemu jedva obitelji njihov žive, a to zato dok se je gradila ova naredba. Beogradu nije se znalo (htjelo znati. Ur.) za potrebe Dalmacije, jer informacije o Dalmaciji crpila je beogradska vlada od ljudi, koji valjda, sve znaju, samo ne to što je Agrarno pitanje u Dalmaciji."

Socijalna skrb.

Pensije umirovljenika. — Primamo iz grad. Već je šest mjeseci, da pensionirci i udove ni dobili nikakve mirovine. Na njihovoj intervenciju Beogradu odgovoreno im je, da je data uputa D. legaciji financija u Splitu. Kako g. delegat nen vremena da ovo pitanje riješi, to pensionirci udove osuđeni su da i nadalje živa na — Puff.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 26. X. 1921.

Opet se pojavio na srednjo — europskoj i zornici zločinac — ludak Karlo Habsburg, a njega ovaj put da ga bodri i ex-kraljica Zikao što je aventurističan sam njegov put, izabr je i aventuristično sredstvo da dođe u Mađarsku. Ostavljajući nekavalirski gostoprimitstvo Švicarski dolazi areoplanom u Šapronj, kupi čete i marš na Budimpeštu, da se okruni nanovo »po milo Božjoj i voljom naroda« krunom Sv. Stjepan. Vijesti o njegovom dolasku kao i daljnje o njegovom boravku i poduzecima u Mađarskoj sast su kontradiktorne i nejasne, tako da se ne mo dobiti jedan pravi pojam o cijelom tom položaju. Po navodnim današnjim vijestima njegova je vojs pred Peštom potučena i on po Horthy-u uapš dok po drugim vijestima sve su borbe izmišlje samo da dobiju vremena, a on da je u savezu Horthy-em: Ne zna se čijom je pohudom on ta došao, ali izgleda, da je tu imala svoje po Italija sa novom izvanjskom politikom mark Della Torretta.

Evo još jedan dokaz onima, koji su vjerovali u politiku Italije iza Rapalla. Evo dokaz našeg poslaniku u Rimu, koji kaže, da ako imaj znje u jugoslavenskom narodu prama Italiji, je ta samo hapšinjena od Austrije. Politikom lije do Rapalla mora da se u svakom jugoslavenskom srcu razbukti mržnja prama »Kobarids

nacima«, a od Rapalla amo još i više To svak ječa i to je jasno svakome, samo nije jasno ašem g. poslaniku u Rimu. — Mala je antanta vog puta energično istupila i izjavila, da ona to natra za »casus belli«, ali kroz to dolazi savjet i bolje rekuć naredba od antante, da mala antanta ne smije ništa poduzinati na svoje ruke, a onajmanje nikakove vojničke mjere. Ne znamo, a li će mala antanta postupiti kao kopile anante, ali se nadamo, da to neće biti, već ćemo iti sposobni, da dokažemo trulom zapadu, da nam je treba protektorata, a najmanje onda, kad se tice našeg opstanka. Moramo dokazati da ono što u krvlju sagradile tisuće naših najboljih sinova je damo rušiti ludom gestom jednog člana zločinačke kuće Habsburga. — Hrvatska Rep. Selj. Stranka, kao i Hrvatska Zajednica izjavile su se podpunoma solidarne s vladom sbog mjera poduzetih protiv Mađarske. Naši vanjski neprijatelji moraju znati, da tu prestaje naše političko trvenje i da su tu istih misli Srbin, Hrvat i Slovenac. —

Nekidan se je u Zagrebačkoj gori na Sljemen pojavio veliki požar na imanju grofa Kulmera. Izgorilo je preko 30 jutara šume. Hvala kiši i nekadašnjem prvom snjegu, koji je požar potpunoma ugasio. Pojavili su se požari i na raznim drugim mjestima Hrvatske.

Danas je pred ovdajšnjim kr. sudbenim stolom izrečena osuda u raspravi protiv ubojici ministra Milodara Draškovića. Alija Alijagić osuđen je na smrt, drugi krivci na 15 godina robije, jedan na dvije godine, a Nebojša Marinković je riješen krivnje. — R —

»Matica Hrvatska.«

Dosta smo živeli u duševnom limbu bez naših novina, smotra, knjiga, koje nam je bahati i tiranski nametnik — Talijan — za talij. okupacije zabranio bio primati i čitati. Bili smo željni materinske reči! Ali »Svaka sila za vremena«, pa je prošlo i talijansko barbarstvo, ostavivši nama i povesti da sudimo o njihovoj pravednosti i civilizaciji.

Kad odoše Talijani mislili smo, da će se naći koji od inteligencije, pa se malo zamučiti i urediti, da se neko uhvati povereništva Matice Hrvatske, eda tako, poslije stanke od toliko godina, opet dobijemo u ruke knjige zaslužne Matice, koje smo uvek rado čitali i njima se okoristili. Ali da! Ovo bi bila velika žrtva i oduzela nekome zlatna vremena, koje onako korisno ulaže n. p. u Kafani. Poverenici Matice Srpske i Srpske Knjiž. zadruge nisu se bojali truda i obavili su svoju dužnost!

Dok preporučamo, da se netko prihvati povereništva Matice Hrvatske, preporučamo, intelligenciji da se upišu kao članovi, ali da ne zaborave biti članovi i Srpske Knjiž. zadruge ili Matice srpske i slovenske.

Da se i u ovome provede načelo narodnog jedinstva, bilo bi pametno, da se sve tri Matice slože u jedno tiskajuć knjige latinicom i ćirilicom.

Vijesti grada i okolice.

Lične vijesti. — Na prolazku ustavili se, sudac stola sedmorice iz Zagreba g. *Milanović*, ingr. *Dešković*, i ingr. *Stadoljev*, potonji za rodno mjesto Vodice.

Prvi tek. novembra parobrodarsko društvo »Dalmatia« zavelo dnevno svoju običnu prugu Šibenik — Zlarin — Prvič — Vodice — Tiesno: dolazak Šibenik 8 jutra, odlazak iz Šibenika 2 pos. podne. Subotom tice Murter — Betinu — Zlosela, a nedjelja opočinak u Zloselima.

Objava. Br. 597 1921. dneva 28. 10. 1921. U smislu raspisa Ministarstva Financija Kraljevine S. H. S. 30 septembra 1921 Br. 39169 odnoseći se na primjenjivanje odredaba sadržanih u Uredbi 27/6 1921 o porezu na poslovni promet dotična pravilnika 20/7 1921 Br. 26606 za izvršenje iste Uredbe, paušalno će se za sada porezovati samo uglj, kameni mrki i lignit, zatim promet na osnovu lova i ribolova i sav promet ostalih porezu podložnih stvari i usluga na svu. Osim toga će sa tim načinom porezovati i sva ona preduzeća, radnje i slobodne profesije, čiji godišnji promet ne premašuje 10.000 dinara odnosno 40.000 kruna.

Pozivlju se stoga svi preduzetnici, profesionisti, trgovci čiji godišnji promet (inkas) ne premašuje 10.000 dinara, da u roku od 14 dana počam od 1 novembra 1921 prikažu se u ured ove poreske kotarske Vlasti donešavši sobom formular obrazac b.) koji se može dobiti kod poreznog ureda uz isplatu od 1 Dinar, ili vani siela poreskog ureda kod općinskog upraviteljstva, za paušalnu isplatu poreza na poslovni promet, opomenom da kad se nebi blagovremeno odazvali ovom pozivu bila bi njim udarena globa od D. 200 u smislu člana 13 preciziranog pravilnika.

Pomozimo mališe. Poziv Hr. Radiše na živče aktivne i rezervne časnike: »Hrvatski Radiša« u Zagrebu dobiva dnevno siromašnu djecu, koja idu u zanat ili ga traže, a dolaze bosa i gola, drhću na čitavom tijelu.

Nema bivšeg aktivnog i rezervnog (pričuvnog) časnika, koji u svom posjedu nebi imao starog vojničkog odijela i obuće (kabanica, bluza, hlaća, cipela i čizama), a koja mu uzalud trune po ormarima ili na tavanu.

Stavljajući nama ovu robu na raspolaganje podpomažu direktno siročad od propasti.

Molimo, da nas se obavijesti, da uzmognemo po robu poslati ili da nam se roba pripošalje poštom iz provincije.

Požar — U Vodicama braći Ivanu i Anti Travnica izgori pojata i štala. Zaglavila i mazga i prase. Po običnom seljačkom karonjstvu: nije bilo osje gurano. A sad braća nek ćukaju i kukaju. Pravo je, jer treba imati pameti do suda, a ne od suda.

Šibenik, 1 novembra 1921

Poziv

Pozivlju se Gosp. članovi da pristupe na izvanrednu glavnu skupštinu, koja će se održavati u Nedjelju 20. Novembra tek god. u prostorijama: *Dražanog Doma* u 5 sati večer, sa sljedećim dnevnim redom:

1. Odobrenje pravilnika u konačnoj formi;
2. Biranje nove Uprave prema novom pravilniku;
3. Eventualia.

Predsjednik: *Miloš Šupuk s. r.* zamj. Tajnika: *Josip Jadrnija s. r.*

Razgovor na loži.

Anača (gurne nogom Ikačianu konistru, koju je stavila pred jezgin stoli). — Aj vragu, ti i tvoja surdca konistra puna gnjilih limuna i — —

Ikača (skloči se na noge, izbeći se prema Anači i uhvati se obim rukama za kose). — Oli je ovo platlo onaj tvoj rofijan iza Gospe izvan grada, pa da u moju konistru — —

Anača (smijujući se). — Ha-ha-ha — (Prama mimo nju prolazećemu šjor Paško) — Šjor Paško imam dva friška kukumara, da ću jih vamina cinje, nego li drugomu.

Šjor Paško (klimajući glavom). — Nisu više kukumari za nas maloga zuba. Partio je šjor predsjednte konu ste za malo šolada punile bursu, a sada na nama naphučujete vaše gubitke.

Ikača — Imate pravo, šjor Paško, vraga tamo on izijo. Nismo mi ni jadne davale od mila, nego od straha. A davale smo mu ispod tarife, pa i manje nego je nas koštalo. Trelafo je, tako je bilo vrime! Svak je govorio, da su u njega tela i nožice, pa — razumite — njemu se davalo ispod cine, a drugomu se računalo po presta više, i tako se prolazilo, znate šjor Paško, s gjornate na gjornatu bez straha od multe i šlipca.

Šjor Paško (pomičujući se). — A kako je sada — —

Ikača (preside mu rič). — Dobro, da ne može bit bolje. Danas se držimo tarife za svakoga jednako. Nema više diference između likara i bikara, doturove sluskinje i impegjotove gospoje. (Pokazujući prestom na općinski cijenik) Vidite ondje je tarifa jednaka za prokuraturu od tribunala Borjanica, kao i za lipog suca šjor Gjovanina sa libra od tavulara.

Anača — Aj vragu, rekla sam ti do sad deset puta, da on nije sudac. Ono se njegova dica s njime rugaju, da im je pape sudac.

Ikača — Ma Boga Vam, šjor Paško, mu je li sve istina što govore o njemu. Vi ćete zna govoru da je kreat — —

Šjor Paško — — To nisu moji posli, moja Ikača!

Anača — Nisu ni moši. Mi nismo vadile karte na libru od tavulara, pa i neznamo ništa, ali Stanin muž sve nešto govori i svaki put beština kad god ga vidi.

Šjor Paško — Ne znam ništa. Nisu to moji posli. Ja krijim moje stare giakete, i metem prašinu ispred mojih vrata.

Anača — I mi isto, šjor Paško, ali znate, neke se stvari ne mogu prenućati. Naši su se težići zaduživali do grla, samo da kupe dieci šaku pure, a on na tavularu bio paša preko dvi godine.

Šjor Paško (idući ća). — Ne će li sve istina.

Ikača — Oli ga branite i Vi šjor Paško?

Šjor Paško — Pušti ti mene u miru! Bog s vama!

Ikača — Viš, moja Anača, i jon ima straha od šjor Gjovanina.

Anača — Furhast je šjor Paško, zna on da je vuk ujio magare, pa čini konat, okle će knječelista moć vratiti tolike tisuće, što ih je inkašo od težaka na libru od tavulara.

Ikača — Kazaću mu naš šjor Mijo okle. Jesili vidila, onomudne kako je šjor Mijo pokazao zulte za one dvije bačve vina što je Dolfo donio iz Grčke. (Lapajući šakom po konistri) Nije ih smijio ovli pr davati i ubi naše vino. Beko mi je Stanin muž da se je Mijo zakleo, da će morat lipi Gjovanin povrati svim težacima novce natrag, koje jim je uzeo na tavularu, jer da je to i kada su Talijani komandali na Šitenskom sudu bilo po zakonu zabranjeno.

Anača Hoće, vraga će im šjor Mijo išta pomoći. Nisi li vidila, kako jim je obrnio od šake do lakta, nacio libra u gubicu i puštio jih da se sad sami kopreaju iz gliba.

Ikača — Nije on kriv ništa. Oni su — —

Anača (na ubo Ikači). — Muči, eva šjor Gjovanina, nemoj da te čuje.

Ikača — Neka čuje! Sad se isto odkad su došli naši u u Šibenik ne grabi na loži za prve tice i primicije.

Anača (ispod glasa). — Krepala mu krava na tavularu.

Priobčeno.

U broju 211 Tartaljinog, »Novog Lista« iz Splita, od ove godine, našli smo, pakostan, nepošten i neljudski napadaj na gospodina *Mihovila Novakovića*, načelnika *Benkovca*, uzor — čovjeka i uzor — hrvata Jugoslavena, gdje mu se najdrskije i najbezobraznije predbacuje uz tolike druge laži, još i ta: da je, kad je lukunuo rat, »nagovarano selo Stankovce i Banjevece, da poruše i zapale pravoslavnu crkvu sv. Jovana i sve ostale pravoslavne kuće u Benkovcu«.

I ako odmah pametan čovjek vidi, da je to laž i crna zloba, mi ne možemo da pridjemo mukom preko toga, te kao seljani *Stankovaca i Banjevaca*, u čast istine, pravde i poštenja, pljucamo na taj gadni napadaj, svečano izjavljući, da pisanje »Novog Lista«, odiše s kraja na kraj, sa pakosnim i lažnim izvrćanjem, samo da baci pred neupućeno i nejvestom javnosti, nepristojne gage, na našeg dičnog i čestitog Načelnika, kojemu neljudi, baš što se tiče bratstva i rodoljublja, nisu dostojni nihi remen na cipelam da odriče. Naš načelnik gosp. *Milho Novaković*, služio je uvijek dobrim primjerom bartstva, sloge i slavenstva. te je u ljubeznom i pomirljivom duhu radio kroz cijeli svoj viek, te je u tom bio samo uzor za svakog brata i rodoljuba.

Poznato je i djetetu u benkovačkoj općini, kakav je u neko vrijeme bio bratski razdor u ovoj općini; ta to je bilo, kad bi došli izbori, da se braća iskrve do noža, ali netom je došao načelnik *Novaković* na kornilo općine, izmirio je zavadjenu braću, te od ta doba, uvijek s našom općinom, vladaju zajednički srbi i hrvati. Načelnik *Novaković*, na cijelo svoje djelovanje, osobito što se tiče načelnštva, može s ponosom, vedra i svjetla čela pogledati, te se tim, u svakom zboru, gdje se kupe braća i družina, ko paun perjen podičiti.

Za njegove uprave bilo je sve dobro. Općina je, što se tiče ekonomnog stanja, mislimo u cijeloj pokrajini bila najuča. Za vrijeme ratne gladi, opskrba je u svemu bila najbolja i najzdušnija i najtačnija se djelila i to velikim i teškim samopriegrom baš glavom, samog načelnika *Novakovića*.

Dok se je u drugim općinama izdizalo od ljute gladi, mi smo bili siti i nikad nismo znali što je glad i patnja, kao što su drugi znali. To će svak ko je objektivn, pa makar mu ne znamo kakav i protivnik bio, pošteno priznati.

Poznamo vrlo dobro od kud, kakov i za što taj vjeter puše. Znamo tu kliku, tu vrst ljudi! Danas, kao zar nikad od sad, baš se digla sramota, da svlada poštenje, krivica pravicu a laž istinu. Ali utaman nek se yrpolje koliko hoće; — crni zlodusi, toga nikad, postići neće! Laž uvijek ostaje

laž, a istina uvijek ostaje istinom, a ulje mora plivati nad vodom, pa makar i došlo pod vodu, mora da opet ispliva nad vodu. To je sasna naravno! Tako je i naš načelnik gosp. Miho Novaković, ma se crne vrane dizale koliko im drago, on će ostati kod poštenik ljudi uvijek značaj čovjekom, uzornim bratom i vodoljubom!

Mi njega ljubimo, mi njega cijenimo i štujemo, jer pram nas pokazao se ne kao načelnik, nego više nego dobar otac, baš onih puta, kad nam je naj-gore bilo.

Za to ga vriedjati i ponizivati ne damo! On je za nas na najvišoj visini, gori visoko kod sunca žarko! Mi se s njima dičimo i ponosimo! Nek se srame crne vrane šlo na nj udaraju iz busije sa kukavne huncuske strane!

Što ga oni više napadaju, mi ga više cijenimo i častimo!

Živio naš dični i vriedni načelnik Mihov! Novaković!

Živilo mu sjeme i koljeno!

Takovi se množili i hiljadili ko lišće na gori i trava na crnoj zemlji!

Grgo Petković, Jure Bačić, Mate Kulović, Nikola Deur, Ante Deur, Panto Orlović, Blaž Dubravica, Nikola Kraljević, Ive Troskot, Božo Troskot,

Petar Krpina, Ivo Krpina, Jandrija Krpina, Jakov Krpina, Božo Krpina, Mate Troskot, Jakov Didak, Ante Troskot, Jakov Bačić, Ivan Brčić, Šime Orlović, Nikola Vunić, Marko Vunić, Ivo Kulović, Ive Drlić, Jakov Vunić, Ante Orlović, Ive Orlović, Juraj Vunić, Mijat Brčić, Ive Brčić, Stipan Orlović, Mijat Orlović, Ante Brčić, Ivan Brčić, Grgo Brčić, Luka Petković, Ranko Petković, Ante Orlović pk. Jadre, Božo Vunić, Mate Vunić, Mate Orlović, Joso Orlović, Grgo Orlović, Šime Orlović, Ante Orlović Tomlin, Marko Miletić, Jure Orlović, Nikola Dubravica, Frane Dubravica, Ante Dubravica, Blaž Miletić, Rainer Perica.

Pošta.

G. Pavasović? — Skradin. U koji i kakovi red životinja spadaš? Našem dobrom znancu, prijatelju i pod Austrijom „taocu“ popu Bogdanu Dohroti paroku Bratiskovaca šaljem „Raskovani“ Mi znađemo gdje je i kako je. Tvoja je dužnos famigli izručiti i ova da List odbije, a ne ti sa 6. tim brojem nadrljati: „naslovnik nepostoji u Bratiskovecima, već u svietu, nepoznato mjesto“.

g. Maslov — Opuzen. Primili poslatih Dinara 320. Evala junačkoj Neretvanskoj krajini Svrstaj te se u redove, organizaciju, pa sve po sv. pismu: zub za zub, oko za oko; i — „tko na našu zemlju stupi obliće ga smrtni znoj“ Zdravo!

g. S. O. — Pag Izvješća od lamošnjim prilikom, kao i o opć uprav. Rakamariću, te o „nevjernom kolinu“ proučili. Zanimivo i za čitavu Jugoslaviju. Odupeći ćemo sa doj. brojem.

Novalja — Usput, i vaših jutra dotiči ćemo se.

Krivdol — Imotski. U dojdućem broju.

g. prof. Stepo Roca — Split. Rodjo, nisam te zaboravio. Prorazgovorit ćemo se u nastavku.

Mali oglasnik.

(Do 20 rieči 5 din. Svaki pet dalnjih rieči 1 dinar.)

Dječak

15 godina traži službu. Prijava „dječak 109“

Ženitba

momče čilo, zdravo, 25 godina sa sela, posjeduje kuću, privrnce, dan oranja, 30 motika vinograda. Želi vrstnicu seli radišnu, štedljivu; pomogučnosti uz pr-čiju, ali: bogatstvo nesuje pokrivoti rogatstvo. Nakon izmjen- pisama, spoznavja, vjenčanje. Diskrecija zajamčena. Adresa: „ženik 110“.

Oglasi, za „Mali Oglasnik“ prima Pučka Tiskara svaki dan do sriede na večer.

Sve se pismene ponude šalju na upravu lista „Raskovani“

Pučka Tiskara u Šibeniku

književna djela, tiskalice za sudske, općinske i župne urede, trgov. listovnih papira, računa i omota, osmrtnica, kao i posjetnica, zaručenih i vjenčanih objava itd. Naručbe se primaju kod **g. A. Ungaro**, u širokoj ulici br. 172. — — — Izradba brza i solidna

ponovno se je otvorila i prima na izradbu u cirilici i latinici sve zasijecajuće radnje, kao: razna s umjerenim cijenam.

Slavenska Banka d. d. Zagreb
prije
Narodna Banka d. d.
Podružnica ŠIBENIK - Centrala ZAGREB, Ilica br. 7.

Uplaćena glavnica	K 100,000.000	AFILIACIJE: Jugoslavenska industrijska banka, Split. — Bankhaus Milan Robert Aleksander, Wien I., Augustinerstrasse 8. — Balkan-Bank R. T., Budimpešta.
Pričuva	K 30,000.000	
Ulošci preko K 250,000.000		AGENCIJA: Buenos Aires, Rosario de Sta Fé (Argentina).
PODRUŽNICE: Beograd, Brod n'S, Dubrovnik, Osijek, Sombor, Sušak, Šabac, Vršac.		ZASTUPSTVA: Lima (Peru), La Paz, Oruro (Bolivlu), Antofogasta, Valparalso, Punta Arenas, Santiago (Chile); Rio de Janeiro (Brazilija), Montevideo (Uruguay).
Ispostava: MONOŠTOR		

Prima uloške na knjižice i tekući račun uz najpovoljnije uvjete, te obavlja sve bankovne transakcije najkulantnije.

Prima terminirane uloške - (Term-Deposits)
— — — te ih ukamaćuje na 18 mjeseci sa 5 1/2% na 24 mjeseci sa 6% — — —

Obavlja sve bankarske poslove najkulantnije.

- KNJIŽARA I PAPIRNICIA -
FILIP BABIĆ
ŠIBENIK

Potpuno skladište knjiga na našem i stranim jezicima.

Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene.

Sav pribor za urede, općine i škole.

Skladište školskih knjiga.
i Kr. Zemaljske Naklade u Zagrebu.

Prima predplate na **STRUČNE I PERIODIČNE ČASOPISE** svakog jezika i struke.

MUZIKALIJE SVAKE VRSTI.

Zahtjevajte cjenike papira i popis knjiga - Cjenik za urede.

SINGER

ŠIVAČIH STROJEVA ŠIVAČIH IGALA NAKNADNIH DJELOVA MAŠINSKOG UZJA

PRODAJE UZ GOTOV NOVAC — I OBROČNU OTPLATU
— NA SVAKOJ JE MAŠINI NAZNAČENA CIJENA USTANOVIJENA ZA CIJELU JUGOSLAVIJU

SKLADIŠTE — ŠIBENIK
GLAVNA ULICA
ZASTUPNIK
ANTE FRUŽ

Juričev i Kesic - Bakar Veletrgovina dalmat. vina - samo na veliko -